

Se je ob velikih s čustvi nabitih besedah o obglavljanju SFC morda spregledalo bistvo?

Jožko Rutar je bil med večino filmarjev priljubljen direktor Slovenskega filmskega centra (SFC). Kot bivši producent je razumel njihove težave. Pri svojem delovanju je skušal nekaterim našim producentom najti povezave s tujimi, da bi tako spodbujal čim večji obseg koprodukcijskega sodelovanja. Proračunske subvencije si je prizadeval razdeliti med čim več projektov, kar je pomenilo, da je moral nižati višino sofinanciranja posameznega filmskega projekta. Zaradi tega se je znesek javne podpore posameznemu filmu, ob velikem krčenju sredstev za film, vedno bolj zmanjševal. Vendar so bili producenti in avtorji nekako zadovoljni, saj je bila na tak način večina deležna vsaj minimalnih sredstev. Če ne drugače pa za podporo za razvoj scenarija ali za realizacijo avdiovizualnega projekta oz. preko drugih na novo uvedenih manjših razpisov (na primer za organizirano stroko ali za razvoj mednarodnih projektov).

Tako je bilo že pred razpisom za direktorja jasno, da drugi kandidati za direktorja praktično nimajo možnosti za uspeh. Osemčlanski Svet SFC je sestavljen iz dveh predstavnikov društev avtorjev (Urško Menart in Bojana Laboviča je na primer predlagalo Društvo slovenskih režiserjev), dveh predstavnikov producentov (Društvo slovenskih filmskih producentov predstavlja Janez Pirc, mene pa je predlagal GIZ SNAVP). Iz prejšnje sestave Sveta je bila poleg Laboviča in Pirca ponovno imenovana predstavnica javnega zavoda Viba film Suzani Zirkelbach, ki pri delu Rutarja v petih letih vodenja ni videla napak. Ker potencialni kandidati za direktorja niso »po župi priplavali«, se enostavno niso želeli dajati v »zobe«. In res se je na koncu prijavil edinole dosedanji direktor. Potem je šlo samo še za vprašanje, kakšno bo na koncu razmerje med glasovi za in proti. In bilo je 5:3, kar je seveda povsem legitimno, ker tako pač deluje demokracija. Že rezultat 5:3 je bil »uspeh« za tiste, ki smo opozarjali, da morda delo Jožka Rutarja le ni tako zelo uspešno, kot se je zdelo od daleč in se je ustvarjal vtis v strokovni javnosti. Večine tudi ni zmotilo dejstvo, da je bil edini kandidat. Ni jih ganilo, da je predstavnik Ministrstva za kulturo v Svetu predlagal, da se imenovanje preloži do konca postopka izrednega nadzora nad delovanjem SFC, ki je bilo v teku. Po zavrnitvi imenovanja za direktorja na Vladi, so bila zaman tudi njegova opozorila, da bo Vlada težko negirala svojo odločitev o ne imenovanju Rutarja ter ga potrdila za vršilca dolžnosti.

Zagotovo Vladi ni bilo lahko sprejeti odločitve, kot jo je! Nasprotovanje organiziranim množicam je vedno težje od sprejetja njihovih zahtev. Ker Vlada pač ne pojasnjuje svojih sklepov in ker tudi MzK ni podalo osnov na katerih je bazirala takšna odločitev, so razlogi za to ostali skriti. Ker sem sam vedno za transparentno delovanje, sem kot član Sveta pisno pojasnil (v dokumentu brez omejitev za distribucijo, ki so ga dobili vsi člani Sveta in bi ga lahko posredovali tudi društvom), zakaj svojega glasu ne dam Jožku Rutarju. Ko sem sredi maja pisal ta dokument, še nisem poznal vseh dejstev v zvezi s pogodbo med SFC in zavodom Emotionfilm, ne izsledkov nadzora MzK. Nova dejstva so moje prepričanje in dvom v primernost »edinega kandidata«, še podkrepili. Osebno mislim, da je ključni moment, da se je odločila Vlada, tako kot se je, neustrezno ravnanje po pravnomočni razsodbi sodišča, da mora Emotionfilm vrniti 293.000 €.

Verjamem, da Rutarju tedaj ni bilo lahko. Situacija, ko producent ne more dokončati filma zaradi okoliščin, ki jih v celoti ne morejo nadzorovati, je nočna mora vsakega producenta, ki je nosilec finančnih rizikov. Zaradi tega je zagotovo imel sam pri sebi razumevanje za svojega naslednika na mestu predsednika društva Slovenskih filmskih producentov Danijela Hočevarja, odgovornega v času zapleta pri Emotionfilmu in kasneje Vertigu.

Vendar pa bi moral kot direktor javne agencije narediti vse, da takoj prične s čim uspešnejšo izterjavo, pa čeprav gre denar nazaj v proračun. In »film« s tem ne bi pridobil niti evra! Z izvršbo pa je začel šele po osmih mesecih od pravnomočnosti in še to le na transakcijski račun. Tako je SFC dobil le 180 €, ker so vsi vpleteni Emotionfilm »spraznili«! Kot bivši producent pa bi Rutar moral vedeti, da bi morda kaj več denarja dobil SFC le z izvršbo na producentovskih pravicah. Tudi plačila AIPE za filme Emotionfilma in teh ni malo, so ostale zunaj dosega SFC-ja. Za nameček pa je šel potem sklepat

pogodbo z Emotionfilmom, za katero je vedel ali pa bi moral vedeti, da ne bo postala operativna. Poleg drugih spornih zadev namreč ni predvidevala zakonsko nujnih dodatnih jamstev za plačevanje obrokov zavoda Emotionfilma, ki je bil že klinično mrtev. Če bi to jasno zakonsko in logično zahtevo Emotionfilma (ali recimo zanj Vertigo) izpolnil, bi bila pogodba o odpisu polovice dolga in obročnem odplačevanju na 10 let morda še izvedljiva in bi morda Emotionfilm, kot dolžnik, lahko dobil soglasje MzK oz. Ministrstva za finance. Ob tem pa je podpisal pogodbo brez ustreznega sklepa Sveta, čeprav je bilo v samem tekstu pogodbe napisano, da naj bi ga dobil pred podpisom pogodbe. Vsakemu, ki se malo spozna na delovanje vlad, je to zadosten razlog, da bi zelo, zelo dvomil v to, da bi ga Vlada lahko potrdila za nov mandat.

Povsem razumljivo je tudi, da je bila Vlada seznanjena z »Delnim poročilom o nadzoru...« in ga je pri svoji odločitvi zagotovo upoštevala. Sam se sicer ne strinjam s tem, da bi moral direktor o povišanju sredstev glede na predloge SPK nujno obveščati Svet. Vendar že samo poročilo MzK ne odreka direktorju pravice, da poviša predlagane zneske sofinanciranja s strani SPK, pač pa le navaja, da bi o tem moral obvestiti Svet in svoje odločitve tudi argumentirati. V odzivih se zdi, kot da so to pomembno dejstvo povsem spregledali!

Do sedaj v javnosti ni še nihče potrebne pozornosti namenil še eni pomembni ugotovitvi iz »Poročila o nadzoru«. Mnoge »filmarje« je namreč pri poslovanju SFC motilo, da »dodatna sredstva podeljuje brez posebnih pravil«, na kar je opozoril tudi predsednik Računskega sodišča. Neopaženo je tudi ostalo, da to poročilo problematizira to kar je močno motilo predsednika Društva režiserjev Klemna Dvornika, namreč, da je Jožko Rutar, kar sam postavil najvišje znesek sofinanciranja na dokaj nizkem nivoju (za celovečerni film 600.000 €, za film začetnika- prvenec celo le na 350.000 €).

Ni tudi neznano, da SFC že od leta 2012 povsem neupravičeno zaračunava prijaviteljem na razpise »izvedbo javnega razpisa«, pa čeprav je bil SFC na to opozorjen tudi s strani MzK. Prav tako SFC-ju ni uspelo pripraviti izračuna realnih stroškov za posamezno storitev določeno v Tarifi, da bi se ugotovila pravilna višina vrednosti točke s katero se določi vrednost, ki jo morajo plačevati koristniki storitev SFC-ja. To bi moral narediti že do konca septembra lanskega leta! Ker te, v samem tekstu Tarife, zapisane obveznosti ni izpolnil, bi moral prenehati z zaračunavanjem storitev producentom.

Vse navedeno odločujočih v društvih ni preveč motilo, ker so praviloma dobili denar za svoje projekte in so plačila teh stroškov vzeli v zakup. Vsi pa so se morali sprijazniti s plačilom, ker sicer njihovi projekti niso šli v proceduro odločanja! Enostavno izsiljevanje v stilu: kaj mi pa morete! Kar nekaj prijaviteljev je zaradi neplačila neupravičeno zaračunanih storitev, dočakalo celo izvršbo in to po hitrem postopku. Rutar je v teh primerih izkazoval povsem drug odnos do dolžnikov, kot v primeru Emotionfilma.

Ob tem seveda ni za zanemariti, da so dobili svoje projekte trije člani prejšnjega Sveta, med njimi tudi predsednik sedanjega Sveta. Kar seveda ni prepovedano, morda pa dodatno pojasnjuje zavzetost, da se imenuje »edinega kandidata«.

Ali ni že iz povedanega jasno, da so bili med Jožkom Rutarjem in »uradniki« (tudi z ministri) na MzK vse preje kot idilični. Tako se moramo na koncu vprašati vsi, ki imamo radi slovenski film, ali lahko pridemo do več sredstev za film s konfliktno osebo ali morda kakšnim novim obrazom. Kaj res nimamo v Sloveniji nobenega, ki bi morda bolje in z manj konflikti vodil osrednjo filmsko inštitucijo? Kje so mladi, na katerih naj bi stal svet?

Igor Kadunc MBA, član Sveta SFC

Poljanski nasip 24

1000 Ljubljana